

האם לדעתך האדריכלות הישראלית היא פונקציונלית יותר או אסתטית יותר?

הפונקציונליות והאסתטיקה הולכות יד ביד ואין האחת באה על חשבון השנייה. "האדריכלות הישראלית הייתה, מאז ומעולם, פונקציונלית ויעילה. הדירה הישראלית היא תוצר של המחשבה המודרנית הבין-לאומית, מחולקת למתחמי יום ולילה, מאווררת ומוארת. אפילו בשנים הראשונות, אחרי קום המדינה, כשהוקמו אלפי שיכונים זולים, התכנון שלהם היה אופטימלי. גם כיום המצב הוא כזה, אלא שכיום יש קונפליקט בין התפישות המתאימות לבנייה בצפיפות נמוכה לבין צורת הבנייה העתידית בריכוזי הבנייה הצפופה בערים הגדולות. הדירה העתידית בסביבה צפופה חייבת להשתנות ולהתאים עצמה לנסיבות החדשות.

התפישה האסתטית של האדריכלות הישראלית הייתה בעבר הד של התפישות העיצוביות המתקדמות ביותר בעולם. בשנות ה-20 נוצרו כאן דוגמאות יפהפיות של הסגנון האקלקטי, בשנות ה-30 הייתה כאן פריחה גדולה של הסגנון הבין-לאומי. רק שנות קליטת העלייה ההמונית היו תקופה של בנייה אנונימית חסרת מעוף ואיכות. כיום קיימת כאן שוב פריחה של מחשבה אסתטית ושל השפעות בין-לאומיות. עם זאת נראה כי יש גם התפתחות של סגנון ייחודי ישראלי, בעל מאפיינים אסתטיים ברורים."

לאדריכל בני פרי ממשרד האדריכלים V5 יש תחזית אופטימית מאוד בנוגע לעתיד האדריכלות הישראלית. בימים שבהם יש תחושות של בלבול, חוסר אונים ואפילו תסכול בקרב יזמים, קבלנים ואדריכלים, מדובר בנקודת מבט מרעננת במיוחד. כל מי שקשור בדרך זו או אחרת לעולם הבנייה והתכנון, מרגיש מדי פעם תחושת ייאוש בנוגע להיבטים הביורוקרטיים שלו, אך בימים האחרונים התחושות מקבלות משנה תוקף בכלל רפורמת "הרישוי המקוון של תכניות הבנייה", אשר לדברי אדריכלים רבים, במקום להועיל הפכה את תהליך קבלת ההיתרים למסורבל יותר, משום שתהליך שהוגדר בחוק כבן 45 יום יכול להגיע אף לשנה וחצי.

דבריו של פרי, שכיהן כאדריכל העיר נבתיים ועסק רבות בפרויקטים של התחדשות עירונית, ובעל ניסיון של למעלה מ-30 שנה בתכנון בנייני מגורים ומבני ציבור בישראל - הם בגדר משב רוח אופטימי בתוך אוויר אי-הודאות.

▲ שכונת שביב בהרצליה - הצעה לתכנון של רובע צפוף ומרווח להפליא ובו בניינים רבי שימושים ומרחבים ציבוריים משולבים במתחמי המגורים. עיר ללא דירות נן, ללא חצרות פרטיות וללא גדרות, שיש בה מרחב ציבורי ענק. תכנון אדריכלי: V5 אדריכלים עם כנף-פרנס אדריכלים

▲ הרצליה-צפון הצעה לתכנון רובע מודרני המשלב מבנים צפופים עם מרחבים ציבוריים ובהם כיכרות ורחובות ציבוריות, ציר הליכה עילי ופארק רחב ידיים המהווה את לב הרובע (V5 אדריכלים - פרס שלישי בתחרות)

▲ דרך השלום בתל-אביב - דוגמה לפיתוח רב שכבתי ורב שימושי. רחבה ציבורית דו-קומתית משולבת במעבר מעל ערוק תחבורה מטרופוליני

לפני שנפנה מבט אל העתיד, בוא נסתכל רגע על העבר, **מהן לפי דעתך קפיצות הדרך החשובות ביותר של האדריכלות הישראלית?** "האדריכלות הישראלית דינמית מאוד, לומדת מהנעשה בעולם ועושה מאמצים להביא את החידושים לארץ. כך היה כבר בשנות ה-20 וה-30. אותם האינפלציה הכבושה שבין שנות ה-50 לשנות ה-80 גרמה לסטנדרטיזציה ולבנייה למגורים באיכות נמוכה מאוד, אולם שנות האלפיים הביאו לפריחה מחודשת בנישה לתכנון. האדריכלות הישראלית כיום היא, בסופו של דבר, ראי של האדריכלות העולמית. עוצמתה של התקשורת ניכרת גם בתחום הזה. חידושים עולמיים, הן בתחום הטכנולוגיה והן בתחום העיצוב, נקלטים במהירות ומיושמים בארץ. קפיצת דרך חשובה ביותר מתבצעת בימים אלה גם בתחום הרגולציה: התיקון האחרון בחוק התכנון והבנייה הביא לגל של הכנת תכניות מתאר כוללניות חדשות שמלווה במעבר לתכנון ולרישוי מקוונים המשנים את פני עולם התכנון."

▲ דוגמה למתחם רב שימושים בחולון המשלב מסחר, מוסד ציבורי ומגורים, בנייה מרקמית עם מגדלים. למרות הגדלת הצפיפות מציג הפרויקט הגדלה של המרחב הציבורי (V5 אדריכלים - בתכנון)

האדריכלות הישראלית: בדרך אל העיר העתידית

על פי חזונו של האדריכל בני פרי

מאת: **שירה ריז משולם**

"העיר העתידית הצפופה תוותר על הלוקסוס של שבעה כיווני אוויר [והרי ידוע לכול שיש רק ארבעה] ותתכנס למתחמי מגורים אינטנסיביים. המרחב יהיה מחולק לגושים הבנויים וכל השאר יהיה פנוי ופתוח לציבור. קנה המידה של המרחב הציבורי יהיה אנושי, מגוון ומאתגר ויעודד בילוי של יותר ויותר מהאוכלוסייה בתוכו."

▲ מרכז בילוי פנאי הכולל אולמות כושר, בריכות שחייה, מגרשי ספורט ואזורי בילוי - והכול בלב המרחב הבנוי בעיר ראשון לציון. (V5 אדריכלים - נחנך ב- 2016)

אם זה היה תלוי בך, איך יראו הבתים שלנו בעוד 50 שנה?

50 השנים הבאות יביאו לשינויים מהותיים באורח החיים שלנו. הצורך בציפוף יביא לבנייה של מגה-מבנים ושל מגדלים. הבניינים בערים הגדולות יהיו רכי שימושים וישמשו מוקדים קהילתיים כוללניים. הצפיפות תביא לכך שרוב השירותים שלהם נצרך האדם יהיו במרחק קצר מהבית. הבתים יהיו בנויים מחומרים עמידים לדורות, יהיו מוטי תחזוקה, יכילו יותר ויותר רכיבים בני החלפה ויהיו גמישים יותר ויותר לשינויים. המגמה של מתן שירותים מקוונים תתעצם והצורך לצאת מהבית כדי לקבל שירותים ילך ויפחת ולכן הבית ישמש אותנו זמן רב יותר במהלך היממה ובמהלך השבוע. במקביל, עם הגידול בזמן הפנוי, יתפתחו בעיר מתחמים שבהם יבלו תושבי העיר את עתות הפנאי שלהם, החל במרכזי כושר בלב המרחב הבנוי וכלה במתחמי ספורט פתוחים ורחבי ידיים.

▲ דוגמה למתחם רב-שימושי משולב בבניין לשימור ברחובות הרצל איזנברג פינת הרצל (V5 אדריכלים - הצעה)

האם אתה רואה שינוי במערכת היחסים בין הלקוח הישראלי לבין האדריכל?

"מעמד האדריכל בארץ היה נמוך מאז ומתמיד יחסית לעולם המערבי. בשנים האחרונות ניכר שיפור ביחס הזה. יזמים רבים מפרסמים גם את שמות האדריכלים ובשיקולי הרוכשים מתחזקת ההכרה בחשיבותו של התכנון."

מהו לפי דעתך התרחיש הטוב ביותר עבור בנייה בערים?

"העתידי יביא גל של בנייה צפופה, של רב שימושיות ושל בנייה רב שכבתית שתאפשר פיתוח מרחבים ציבוריים ושימושים קהילתיים בתוך מתחמי מגורים. התכנון העתידי יצמצם את תכנית השטח הבנוי ויגדיל את המרחב הציבורי הפתוח. יפתחו מרחבים ציבוריים על גגות של בניינים וגם בתוך התחום הבנוי."

אלו מנמות אתה צופה בשנים הבאות?

"הדירה העתידית תשתנה, היא תהיה קומפקטית יותר, מופנמת יותר ומוטת טכנולוגיה. ככל שהערים ילכו ויצטופפו, תגדל חשיבותם של המרחבים הציבוריים. הרחובות יהיו יותר בני הליכה (Walkable streets). המכונית האוטונומית תביא למהפכה בתחום התחבורה. מספר המכוניות הפרטיות יקטן במידה דרמטית. לכך תצטרף הקמת קווי התחבורה עתירי הנוסעים. בסופו של דבר תקטן מאוד צפיפות התנועה בכבישים.

"העיר העתידית הצפופה תוותר על הלוקסוס של שבעה כיווני אוויר (והרי ידוע לכל שיש רק ארבעה) ותתכנס למתחמי מגורים אינטנסיביים. המרחב יהיה מחולק לגושים הבנויים וכל השאר יהיה פנוי ופתוח לציבור. קנה המידה של המרחב הציבורי יהיה אנושי, מגוון ומאתגר ויעודד בילוי של יותר ויותר מהאוכלוסייה בתוכו."

▲ דרך השלום בתל-אביב - דוגמה לפיתוח רב שכבתי ורב שימושי. רחבה ציבורית דו-קומתית משולבת במעבר מעל עורק תחבורה מטרופוליני

איזה מבנה ישראלי מעורר בך השראה ביותר?

"מתחם השוק הסיטונאי בתל אביב הוא המתחם רב השימושים האינטנסיבי הראשון שהוקם בארץ. אי אפשר לדעת עדיין עד כמה הוא מוצלח, אבל כפורץ דרך הוא יהיה אובייקט לבחינה ולהסקת מסקנות בשנים הקרובות. העתיד נמצא בתחום הזה ועל כולנו מוטל לעקוב אחר התפתחות המתחם הזה וללמוד ממנו כיצד ליצור מתחמים דומים, טובים ומשוכללים."